

HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan
hen verleend, bij besluit van den 20sten Februarij 1816, bevestigt bij

de Gemeente van *Dakel en Milhere.*

olge het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het navolgende Wapen:

*van Laxvur, beleden met
hand een pater noster en in*

*St. Willibrordus, houdende in de rechte
zweelfs linker een staf, alles van goud.*

Gedaan in 's GRAVENHAGE den 16. July 1817.

Max. J. [Signature]

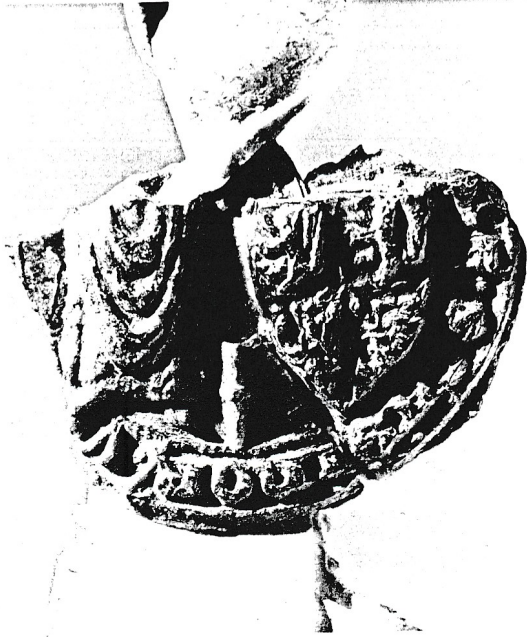
Godshuizen	Zegelkast	61	PLAATS EN NR. RANB 7-02-10	PLAATS EN NR. Stichting BRABANTS HEEM
------------	-----------	----	----------------------------------	---

DATUM: 1449 jan 23

regist 47

ZEGEL VAN

schepenen van Bakel

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEGE
w		r		z6	u	-

BEWAARPLAATS	ARCHIEF/COLLECTIE	INV./CAT.NR.	FOTONEGATIEF PLAATS EN NR.	AFGIETSEL PLAATS EN NR.	NR.
RANB	Prov. Best.	4307	91.1.1-7.2	Eigendom Stichting BRABANTS HEEM	

DATUM: 1838 dec 12

ZEGEL VAN

Bakel

FUNCTIE

RANDSCHRIFT

GEMEENTE BESTUUR VAN BAKEL EN MILHEDE

ZEGELCLAUSULE

VOORSTELLING

MATERIAAL	KLEUR	VORM	MAAT	STAAT	BEVESTIGING	CONTRAZEGEL
L	z	R	4.2	7	o	-

N° 432

Amstelredam den 12de December 1830.

Babel

Besluit van Eene
Excellentie Des Heeren
Stadsraad Gouwer
van der Provincie
Noord - Brabant
in dato 29^{den} Novem
ber 1828

Afdeeling
van
Politie
van
Onderaangef.
Hooch Moud van Adel
in dato 16^{den} Julij 1828
Aankomst van het
Wagen Dier
van
van

ten voldoening van het hiervoormiddige
Besluit, heb ik de Leden van de Politie
by deze in te kennen, een afschrift van het voorn
peroor gemeente, waan by deze twee maanden
Hooch Moud van Adel in dato 16^{den} Julij 1828
Aankomst van het is gemachtigd te worden, en welke Leden
Wagen Dier omschrijving is, zijnde van Leden
met St. Wilbrordus, houdende in deszelfs
regerhand een pastoor meester, en in deszelfs
Linkerhand een Staf alles van goed.

(De Burgemeester der gemeente
Babel W. M. M. M.
A. M. M. M.)

Van

Eene Excellentie Des Heeren Stadsraad
Gouwer van der Provincie Noord Brabant

VAN WEGE DEN KONING

DE HOOGHE RAAD VAN ADEL, gebruik makende van de magt aan denzelven verleend, bij besluit van den 20sten Februarij 1816, bevestigt bij dezen de gemeente van Bakel en Milheze.

ingevolge het, door haar gedaan verzoek, in het bezit van het navolgende Wapen:

Zijnde van Lazuur, beladen met St. Willebrordus, houdende in deszelfs regterhand een pater nostre en in deszelfs linker een staf, alles van goud.

Gedaan in 'sGravenhage den 16e Julij 1817,

w.g. onleesbaar

TER ORDONNANTIE VAN DEN HOOGEN RAAD,

w.g. onleesbaar Secretaris.

Bakel en Milheere

opgeheven gamelste

Heraldisch onjuist: i.v.m. rozenkruis

Geen officiële vlag

gesnukt de r.g. vierhoek in de N.B. vlag
e.g. een blauwe vlag met daarop het volledige wapen.

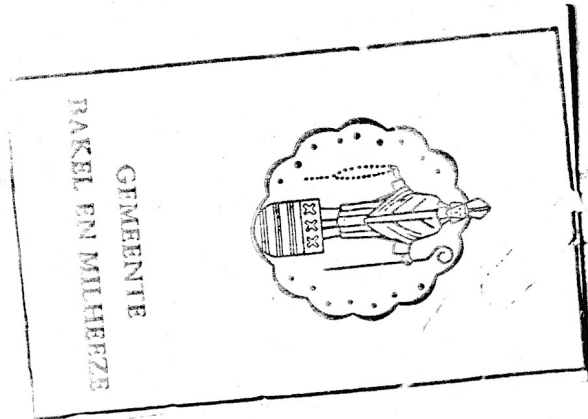
~~in het eerste model in afwijking v.h. wapen een~~

maer den kerk in de hand i.p.v. rozenkruis

16 juli 1717:

"zijnde van laruur, beladen met St. Willebrodus,
houdende in deszelfs rechterhand een pater noster
en in deszelfs linker een staf, aller van goud"

~~O.M. was gesnukt behelst het volgende wapen.~~

NOORDBRABANTSE COMMISSIE VOOR WAPEN- EN VLAGGENKUNDE

van de stichting Brabants Heem

secretariaat:
Purmerstraat 14
5628 HE Eindhoven
tel. 040 - 238 29 11

De heer H. van Haandel
Julianastraat 28
5761 BB Bakel

uw kenmerk : -
ons kenmerk : Ehv/Ge-Ba/10
datum : 25 juni 1997
onderwerp : wapen Bakel

Geachte heer Van Haandel,

Naar aanleiding van uw verzoek, gisteren tijdens het overleg op het gemeentehuis van Gemert over de dorpswapens, doe ik u bijgaand fotokopieën toekomen van de in de collectie van de commissie aanwezige foto's van de zegels van Bakel. Tevens voeg ik nog enige toelichting daarbij toe.

Zoals ik al tijdens genoemde bijeenkomst heb proberen duidelijk te maken, is een zegel niet hetzelfde als een wapen. Een zegel is een afdruk van een stempel in was (thans ook in inkt), dat diende om een oorkonde te bekrachtigen. Het zegel kan dan ook worden gezien als een voorloper van de huidige handtekening. Om het namaken zo moeilijk mogelijk te maken werd het zegelveld gevuld met *zo veel* mogelijk kentekens. Een **wapen** daarentegen is een voorstelling in de vorm van een wapenschild dat zo eenvoudig mogelijk moet zijn en derhalve *zo weinig* mogelijk kentekens dient te bevatten.

Van het oudste zegel zijn kopieën bijgevoegd van foto's van afdrukken uit de jaren 1423, 1449, 1513, ca. 1690 en 1725. Dit éne zegel is dus minstens tot 1725 in gebruik gebleven. Het zegel laat voor de kijker links de beeltenis van de dorpspatroon Sint-Willebrord zien, met een mijter op zijn hoofd en de kromstaf in zijn linkerhand. In zijn rechterhand houdt hij een rechthoekig 'voorwerp', dat kan worden geïnterpreteerd als een boek (evangelie), mogelijk ook een hoog rechthoekig kerkgebouw, zónder toren. Ikzelf zie het als evangelie(boek), attribueert van al degenen, die het christendom predikten. Rechts van de heilige ziet u een **wapenschild**, dat met een band aan een winkelhaak hangt. Het wapenschild vertoont vier leeuwen: linksboven en rechtsbeneden de *Brabantse* leeuw, rechtsboven en linksbeneden de *Limburgse* leeuw. Dit wapen was in gebruik bij de hertogen van Brabant, die ook heren van Bakel waren. Zij gebruikten gedurende de jaren 1296-1406 dit wapen, reden waarom het zegelstempel vóór 1406 moet zijn gesneden, waarschijnlijk ca. 1340-1350, toen algemeen dergelijke zegels werden aangemaakt. Om het zegelveld zien we het randschrift geplaatst: + S COMVNE SCABINOR VILLE DE BAKEL, d.w.z. gemeen zegel van de schepenen van het dorp Bakel.

Vervolgens is de wapenbevestiging uit 1817 bekend, waarbij de gemeente Bakel en Milheeze een blauw wapen kreeg met een gouden Sint-Willebrord met kromstaf en rozenkrans. **De kleuren hebben niets met Bakel te maken.** Zij zijn de kleuren van het wapen van het Koninkrijk der Nederlanden. Koning Willem I liet namelijk alle wapens, waarvan de burgemeesters hadden verzuimd de kleuren aan te geven, in blauw en goud uitvoeren. Vandaar dat in onze provincie bijna alle wapens toen in die kleuren werden vastgesteld.

Het wapen uit 1817 werd echter niet door de gemeente Bakel en Milheeze gebruikt. Zeker in de 19de en de eerste decennia van de 20ste eeuw gebruikte de gemeente een stempel met daarop de dorpspatroon met kromstaf en rozenkrans, staande óp het wapen van de heren uit het geslacht *Van Doerne*, die eertijds (in de 16de eeuw) ook heren van Bakel waren. In de 19de eeuw stond daaromheen het randschrift: GEMEENTEBESTUUR VAN BAKEL EN MILHEEZE, in het begin van deze eeuw GEMEENTE BAKEL EN MILHEEZE.

Concluderend kan worden gesteld dat de mededeling van de heer Van de Kerkhof tijdens bovenstaande bijeenkomst dat Bakel al vijf eeuwen Sint-Willebrord in het wapen voerde, niet juist is.

Uit bijgevoegde kopieën en het hiervoor verhaalde blijkt duidelijk dat Bakel zo'n 650 jaar gebruik heeft gemaakt van de beeltenis van Sint-Willebrord, waarvan zo'n 600 jaar als losstaande beeltenis en dus niet in een wapen. Het wapen uit 1817 werd door de gemeente mogelijk pas vanaf ca. 1930 gebruikt, met zekerheid gebeurde dat na de laatste wereldoorlog.

Dit bevestigt hetgeen ik tijdens de bijeenkomst meedeelde. Heiligen staan niet in het wapen, maar erbij, erachter of ernaast. Op die plaats komt de beeltenis van de heilige ook veel beter tot zijn recht (zie het bijgevoegde voorbeeld Westerhoven). De Bakelse gemeenschap heeft dat gedurende de eerste 600 jaar van het gebruik van de plaatselijke symbolen goed aangevoeld. Pas gedurende de laatste halve eeuw is men de 'foute' voorstelling in wapenvorm uit 1817 gaan gebruiken.

Over de problematiek rond heiligen in wapens voeg ik ter illustratie een exemplaar van het laatste nummer van onze periodiek *Van Schild en Vaan* bij (het artikel op p. 20-26). De illustratie op p. 22 geeft mijns inziens duidelijk aan dat het opnemen van heiligenbeelden in wapenschilden een goede en juiste toepassing van het hoofddoel van de wapenkunde voorbij schiet: eenvoud en herkenbaarheid. De gemiddelde beschouwer haalt uit die afbeelding zeker niet zijn eigen 'gemeente'-wapen! En dan ziet men op deze afbeelding nog niet eens de helft van de in onze provincie in gebruik (geweest) zijnde heiligenwapens.

Voor wat betreft de symbolen van de heilige Willebrord het volgende. Uitgelegd is dat het zogenaamde 'wapen' van deze heilige een rood schild is met een zilveren kruis. Dat is ook de reden waarom dit in het wapen van Bakel is voorgesteld, op de plaatsen waar in het wapen (te zien op het zegel van Bakel) oorspronkelijk de Limburgse leeuw stond.

Als attributen van de heilige zijn bekend: (1) de kruisstaf, (2) een kerkmodel, meestal de Utrechtse Dom, (3) een wijnavat, (4) een put of bron, (5) flessen of kruiken en (6) een kind (een bloot jongetje) en natuurlijk (7) het evangelieboek. Met het laatstgenoemde voorwerp wordt hij veelal afgebeeld op de schependomszegels in onze provincie, waarop het heiligenbeeld voorkomt.

De heilige wordt doorgaans zonder baard afgebeeld.

Ik hoop u met de kopieën, het exemplaar van onze periodiek en de bovenstaande toelichting van dienst te zijn en wens u veel succes met de behandeling van het dorpswapen binnen uw dorpsraad.

Voor eventuele vragen kunt u mij steeds bellen, 's avonds op nr. 040-242 30 23

Met vriendelijke groet en hoogachting,

J.Th.M. Melssen, secretaris

i.a.a. de burgemeester van Gemert-Bakel.